

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) โดยใช้กระบวนการทำงานที่เป็นวงจร PAOR ตามแนวคิดของ Kemmis & Mc Taggart ประวิต เอราวรรณ์ (2545) ประกอบไปด้วย การวางแผน (P : Planning) การปฏิบัติ (A : Action) การสังเกต (O : Observation) การสะท้อนผล (R : Reflection) ซึ่งมีวิธีดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย
2. ขั้นตอนดำเนินการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 13 คน ซึ่งมีรายละเอียด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูผู้สอน จำนวน 12 คน

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 13 คน ซึ่งมีรายละเอียด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูผู้สอน จำนวน 12 คน

2. ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning) ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ร่วมกันประชุมศึกษาสำรวจ วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ครูบางคนขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนขาดเครื่องมือในการปฏิบัติงาน จึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการปรับปรุงพัฒนาครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาต่อไป สภาพปัจจุบันการดำเนินงานและปัญหา จากการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพบว่า ครูที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติงาน ดังนี้

1.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ ได้แก่ การจัดทำทะเบียนสะสม การจัดทำแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) และยังมีปัญหาในการติดตามข้อมูลจากนักเรียน ข้อมูลที่มีอยู่ยังไม่ครบกระจัดกระจายใช้ประโยชน์ไม่ได้

1.2 การคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษายังขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการคัดกรองนักเรียน การกำหนดเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนยังไม่ชัดเจนทำให้แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง/ปัญหา ยังมีความคาดเคลื่อนในการจัดสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ

1.3 การส่งเสริมนักเรียน ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจและทักษะ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน เช่น การจัดกิจกรรมโฮมรูม การจัดกิจกรรมยังไม่หลากหลาย ตรงกับความต้องการของนักเรียน และยังไม่มีประสิทธิภาพ

1.4 การป้องกันและแก้ไขปัญห ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานจัดกิจกรรม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญห คือ กิจกรรมการให้คำปรึกษาเบื้องต้น และการจัดกิจกรรม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญห ได้แก่ เสริมหลักสูตร กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริม และกิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมดังกล่าว ครูยังขาดทักษะในการให้คำปรึกษากับนักเรียน การจัดกิจกรรมยังไม่มีอย่างต่อเนื่อง

1.5 การส่งต่อ ครูยังไม่มี ความเข้าใจ ในการดำเนินงานการส่งต่อภายในและการส่งต่อภายนอก ว่ามีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร สภาพและความรุนแรงของปัญหามีเพียงใดจึงจะส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก

2. เป้าหมายและกลยุทธ์ในการพัฒนา การพัฒนาครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนโพนงามพิทยานุกุล จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย

2.1 เป้าหมาย การพัฒนาครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนโพนงามพิทยานุกุล จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญห การส่งต่อ

2.2 กลยุทธ์ในการพัฒนาครูด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยานุกุล จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ การประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ การศึกษาดูงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3. แผนปฏิบัติการ (Action Plan) ครุนำกลยุทธ์และเป้าหมายมากำหนดเป็นกิจกรรมในการพัฒนา ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แผนปฏิบัติการพัฒนาครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน
โพนงามพิทยานุกูล จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม	เป้าหมายกิจกรรม	ระยะ เวลา	ผู้เกี่ยวข้อง ในการดำเนิน กิจกรรม	เครื่องมือใน การเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล หรือผู้ให้ข้อมูล
วงจรที่ 1					
1. การประชุม เพื่อสร้าง ความเข้าใจ และตระหนัก	เพื่อให้ครูมีความรู้ความ เข้าใจและตระหนักในการ ดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนตาม กรอบ 5 ด้าน	30 พ.ย. 2553	-ผู้วิจัย -ครู -ผู้ปกครอง	-แบบสัมภาษณ์ -แบบสังเกต -แบบสอบถาม	-ผู้วิจัย -ผู้ปกครอง -ครู
2. การศึกษา ดูงาน	เพื่อให้ครูตระหนักถึง ความสำคัญของระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน	11 ธ.ค. 2553	-ผู้วิจัย -ครู	-แบบสัมภาษณ์ -แบบสังเกต	-ผู้วิจัย -ครู
3. การอบรมเชิง ปฏิบัติการ	1. เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการ ดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนตาม กรอบ 5 ด้าน 2. เพื่อให้ครูสามารถนำ คู่มือการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของ สพฐ. มาปรับใช้	14 ม.ค. 2554	-ผู้วิจัย -ครู -ผู้ปกครอง	-แบบสัมภาษณ์ -แบบสังเกต	-ผู้วิจัย -ครู -ผู้ปกครอง
4. การนิเทศ (รอบที่ 1)	1. เพื่อให้ครูสามารถ ดำเนินกิจกรรมระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามกรอบ 5 ด้าน 2. ครูดำเนินการจัดเก็บ ข้อมูลนักเรียนเป็น ระบบ	20 ม.ค. 2554 - 28 ม.ค. 2554	-ผู้วิจัย -ครู -ผู้บริหาร	-แบบสัมภาษณ์ -แบบสังเกต -แบบบันทึก การนิเทศ	-ผู้วิจัย -ครู -ผู้บริหาร
5. การแลกเปลี่ยน เรียนรู้	เพื่อให้ครูได้ร่วมอภิปราย ผลการดำเนินงานในแต่ละ สัปดาห์	31 ม.ค. 2554	-ผู้วิจัย -ครู -ผู้บริหาร	-แบบสัมภาษณ์ -แบบสังเกต -แบบบันทึก การนิเทศ	-ผู้วิจัย -ครู -ผู้บริหาร

ตารางที่ 2 แผนปฏิบัติการพัฒนาครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน
โพนงามพิทยานุกุล จังหวัดมหาสารคาม (ต่อ)

กิจกรรม	เป้าหมายกิจกรรม	ระยะเวลา	ผู้เกี่ยวข้อง ในการดำเนิน กิจกรรม	เครื่องมือใน การเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล หรือผู้ให้ข้อมูล
วงจรที่ 2					
1. การนิเทศ (รอบที่ 1)	เพื่อให้ครูสามารถดำเนิน กิจกรรมสู่การปฏิบัติการ ดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนตาม กรอบ 5 ด้าน	7 ก.พ. - 14 ก.พ. 2554	-ผู้วิจัย -ครู -ผู้บริหาร	-แบบสัมภาษณ์ -แบบสังเกต -แบบบันทึก การนิเทศ	-ผู้วิจัย -ครู -ผู้บริหาร
2. การแลกเปลี่ยน เรียนรู้	เพื่อให้ครูได้ร่วมอภิปราย ผลการดำเนินงาน ในแต่ละวงรอบ	21 ก.พ. 2554	-ผู้วิจัย -ครู -ผู้บริหาร	-แบบสัมภาษณ์ -แบบสังเกต -แบบบันทึก การนิเทศ	-ผู้วิจัย -ครู -ผู้บริหาร

ขั้นที่ 2 การลงมือปฏิบัติ (Action)

เป็นขั้นตอนการปฏิบัติตามโครงการที่กำหนดในปฏิทินแผนการปฏิบัติงานกระบวนการ
พัฒนาครูในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามกลยุทธ์ที่วางไว้ดังนี้

1. การประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนัก เป็นกระบวนการที่ครูมีการประชุมเพื่อ
ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สร้างความเข้าใจวิธีการดำเนินงาน
ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในการดำเนินงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน พร้อมทั้งร่วมกันสรุปผลและบันทึกองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. การศึกษาดูงาน คือ การศึกษาดูงานในโรงเรียนเขาไร่ศึกษา อำเภอโกสุมพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม ที่มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ ได้รับ
รางวัลโรงเรียนที่มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับภาค และเป็นโรงเรียนที่มีบริบท
ใกล้เคียงกันกับโรงเรียนโพนงามพิทยานุกุล

3. การอบรมเชิงปฏิบัติการ จัดขึ้นเพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมายให้มีความรู้ความเข้าใจและ
ทักษะในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ
เกี่ยวกับการให้ความรู้ความเข้าใจในขั้นตอน และนำคู่มือดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือ
ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาปรับใช้ในการดำเนินงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนโพนงามพิทยานุกุล จังหวัดมหาสารคาม

4. การนิเทศ กระบวนการที่ผู้นิเทศให้การแนะนำให้กลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติงานในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจัดกิจกรรมโดยกำหนดให้ผู้อำนวยการโรงเรียนโพนงามพิทยานุกุล เป็นผู้นิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานเป็นระยะ ๆ โดยเริ่มตั้งแต่วงจรที่ 1

5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครูได้ศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลังจากการดำเนินงานทุกวงจร

ขั้นที่ 3 การสังเกต (Observation)

เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างปฏิบัติกิจกรรมและหลังจากการปฏิบัติกิจกรรม การประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนัก การศึกษาดูงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยการสังเกต สัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลต่าง ๆ ด้วยเครื่องมือและอุปกรณ์อื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานการจัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Reflection)

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกการสังเกต และการสัมภาษณ์ จากการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนัก การศึกษาดูงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำมาจัดหมวดหมู่ เพื่อนำผลสะท้อน มาพิจารณาหาจุดเด่น จุดด้อย พร้อมทั้งหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา เพื่อสรุปผลและวางแผนปรับปรุงใหม่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกเป็นประเภท ลักษณะ วิธีการสร้าง และการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ประเภทเครื่องมือ มี 4 ประเภท ประกอบด้วย

3.1.1 แบบสัมภาษณ์ มี 2 ฉบับ ดังนี้

- 1) แบบสัมภาษณ์หลังการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนัก
- 2) แบบสัมภาษณ์หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ

3.1.2 แบบบันทึก การนิเทศ

3.1.3 แบบสังเกต

3.1.4 แบบสอบถาม

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

3.2.1 แบบสัมภาษณ์

1) แบบสัมภาษณ์หลังการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนัก ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากครูว่ามีความรู้ความเข้าใจเท่าใดเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหลังจากการประชุม

2) แบบสัมภาษณ์การอบรมเชิงปฏิบัติการใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากครูที่ปรึกษาว่ามีความรู้ความเข้าใจเท่าใดเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนหลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ

3.2.2 แบบบันทึก

1) แบบบันทึกการนิเทศ

2) แบบสังเกต

3) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของครูเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน

3.2.3 แบบสอบถาม

3.3 วิธีสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.3.1 แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบบันทึกการนิเทศ แบบมีโครงสร้าง มีวิธีการสร้างแบบเดียวกัน ตามขั้นตอนดังนี้ (ยุทธิ ไกยวรรณ, 2545)

1) ศึกษาเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์ และแบบสังเกต

2) กำหนดกรอบ ขอบข่ายในการสัมภาษณ์

3) สร้างแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

4) นำแบบสัมภาษณ์ที่เรียบร้อยแล้วตามข้อเสนอของอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) รูปแบบของเครื่องมือการวิจัย (Format) ความถูกต้องของภาษา (Wording)

5) นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ปรับปรุงแก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับโรงเรียนบ้านแพงหนองเหนือ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 30 ชุด เพราะโรงเรียนบ้านแพงหนองเหนือเป็นโรงเรียนที่อยู่ในศูนย์พัฒนาแพงโพนงาม และเป็นโรงเรียนขยายโอกาส ซึ่งดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเหมือนกัน

6) ปรับปรุงแก้ไขหลังทดลองใช้ให้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์นำไปเก็บข้อมูลต่อไป

3.3.2 แบบสอบถาม

1) ศึกษาทฤษฎี หลักการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญอีก 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้องด้านภาษา และหาค่า I.O.C ซึ่งได้ค่า I.O.C เท่ากับ 0.67

4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียนเขาไร่ศึกษา จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 30 ชุด เพื่อนำมาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เนื่องจากโรงเรียนเขาไร่ศึกษา อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบลเหมือนโรงเรียนโพนงามพิทยานุกูล จึงมีบริบทใกล้เคียงกัน

5) จัดพิมพ์แบบสอบถาม เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนโพนงามพิทยานุกูล เพื่อขออนุญาตดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการ

4.2 ดำเนินการพัฒนาคู่มือในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาคู่มือในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้เครื่องมือประกอบด้วยแบบบันทึก แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ครูและผู้เกี่ยวข้องตามกระบวนการและขั้นตอนของการวิจัย แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปจัดเป็นหมวดหมู่เพื่อนำไปใช้ต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการดังนี้

5.1.1 นำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึก แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความถูกต้อง จัดกลุ่มของข้อมูลตามความมุ่งหมาย การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของข้อมูล

5.1.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์แบบสรุปประเด็น แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง

5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติดังต่อไปนี้

5.2.1 การแจกแจงความถี่ (Frequency)

5.2.2 การหาค่าร้อยละ (Percentage)

5.2.3 การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

5.2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)